

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः (केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Established by an Act of Parliament)

व्याकरणविभागः

Department of Vyakarana
(Assessment Period July, 2019–June, 2024)

Welcomes
Peer Team Members

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

परिचयः

Introduction

स्थापनावर्षम्: 1964

Establishment Years: 1964

- विश्वविद्यालयस्य प्रतिष्ठितो व्याकरणविभागो वेदवेदाङ्गपीठान्तर्गतो वर्तते।
The prestigious Department of Vyakarana is under the Veda Vedang Peetha of the University.
- प्राचीननव्यभेदेन उभयविधमपि व्याकरणमत्र पाठ्यते।
Both types of Vyakarana, i.e. Prachin and Navya, are taught here.
- प्राचीनव्याकरणे अष्टाध्यायीक्रमेण काशिकादिग्रन्थाः पाठ्यन्ते।
In ancient streams, texts like Kashika & Mahabhashya are taught in the sequence of Ashtadhyayi.
- नव्यव्याकरणे प्रक्रियादृष्ट्या वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यादयो ग्रन्थाः पाठ्यन्ते।
In the Navya Vyakarana, texts such as Vaiyakaransiddhantakaumudi are taught through the Prakriya (Derivation of the words according to Maharshi Panini's rules).
- परिष्कार-दर्शनसम्बद्धग्रन्थानामप्यध्यापनमत्र विधीयते।
The teaching of texts related to the Darshana (Philosophy) and Parishkara is also prescribed here.
- अस्माकं व्याकरणविभागे शास्त्री, आचार्यः, विशिष्टाचार्यः (2022 पर्यन्तम्), विद्यावारिधि इत्येतेषाम् उपाधीनां कृते छात्राः अध्ययनरताः विद्यन्ते।
Our Vyakarana Department students are studying for the degrees of Shastri, Acharya, Vishishtacharya (till 2022) & Vidyavaridhi.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

- छात्राणां कौशलसंवर्द्धनाय व्याकरणपरिषदा विविधाः गोष्ठ्यः यथाकालं सञ्चाल्यन्ते ।
This department has a council “The Vyakarana Parishad” that monthly conducts various activities including seminars, competetions etc. to enhance the skills of the students.
- भाषण-वादविवाद- सूत्रान्त्याक्षरी-शलाका-शास्त्रार्थप्रभृतिषु प्रतिस्पर्धाम् छात्राः सज्जीक्रियन्ते ।
Students are prepared for various activities such as Speech, Debate, Sutra Antyakshari, Shalaka, Shastratha etc.
- विभागस्य संवर्द्धनाय संस्कृतसम्भाषणपाठ्यक्रमो निरन्तरं सञ्चाल्यते।
To enhance the department the Sanskrit Sambhashana annual diploma course is organized on regular basis.
- प्राक्तनेषु वर्षेषु एकवर्षीयसंस्कृतपत्रकारितापाठ्यक्रमः (पी.जी. डिप्लोमा) , एड्वान्स्डसंस्कृतपत्रकारितापाठ्यक्रमश्चेति पाठ्यक्रमद्वयं साफल्येन सञ्चालितम्।
In recent years, courses like the One-Year Sanskrit Journalism Course (PG Diploma) and the Advanced Sanskrit Journalism Course have been successfully conducted.
- नूतनशिक्षानीतेरालोके निर्मितो विकल्पाधारितपाठ्यक्रमः अध्याप्यते।
Various subjects are taught according to the CBCS. And the curriculum is designed in light of the new education policy 2020.
- भाषाविज्ञानस्य एकवर्षीयडिप्लोमा-पाठ्यक्रमः प्रक्रियाधीनो वर्तते ।
A one-year Diploma course in Linguistics is in progress.
- सम्पूर्णो विभागीयः पाठ्यक्रमो भारतीयज्ञानपरम्परामालक्ष्य निर्मितो वर्तते ।
The entire departmental curriculum is designed keeping in view IKS i.e. Bharatiya Gyan Parampara.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

दृष्टिः

Vision

1

अध्येतृषु पारम्परिकदृष्ट्या आधुनिकदृष्ट्या च व्याकरणशास्त्रस्य अवबोधस्य, तन्नियमानां प्रयोगबोधक्षमतायाः विकासः ।

The vision of the Department is to develop the ability of students to understand grammar in traditional and modern ways and to apply its rules.

2

पाणिनीयव्याकरणनियमावबोधमाध्यमेन व्युत्पत्तिक्षमतायाः, भाषायां प्रयुज्यमानेषु शब्देषु ऊहशक्तेश्च संवर्द्धनम्।

Development of etymology through understanding the rules of Panini grammar and enhancing Ooha Shakti (Power) in the words used in the language.

3

पाणिनिव्याकरणालोके भाषायां प्रयुक्तेषु वाक्येषु साध्वसाधुप्रयोगविवेकविकासः ।

To understand the difference between the Saadhu and Asaadhu Words used in language in the Light of Paniniyan Grammar.

4

पारम्परिकव्याकरणशास्त्रे तदीयदर्शने च लब्धनैपुण्यानां तादृशानां व्याकरणविदुषां निर्माणम्, ये साम्प्रतिकदृष्ट्या प्रक्रिया-प्रयोग-दर्शनानां प्रबोधने समर्थाः स्युः ।

To produce Sanskrit scholars who can facilitate the understanding of traditional grammar and Philosophy of Grammar through the contemporary perspective for the curious students.

5

व्याकरणशास्त्रस्य पारम्परिकक्षेत्रे तिरोहितविषयाणाम् अभिनवपद्धत्या अनुसन्धानमाध्यमेन च प्रकाशने सामर्थ्योत्पादनम् ।

The disappearing points of traditional knowledge of grammar can be made universally accessible through innovative methods and research.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

ध्येयम् Mission

1

अध्येतृषु संस्कृतवाक्यसंरचनायाः शब्दसंस्कारस्य शाब्दबोधस्य च दृष्टेर्विकासः ।

To develop the view of Sanskrit syntax, Shabda Sanskara and Shabdabodha in the learners.

2

व्युत्पत्तिबोधमाध्यमेन समग्रशास्त्राणाम् असन्दिग्धाधिगमे छात्राणां क्षमतासंवर्द्धनम् ।

To enable students to acquire all Shastras without doubt through understanding of derivation.

3

व्याकरणशास्त्रस्य प्राच्यपरम्परातोऽधिगतानां गूढविषयाणां, दुर्लभशास्त्रबोधस्य च छात्रेषु सम्प्रेषणम् ।

To forward the rare knowledge of Shastras understanding of the deep subjects from the ancient tradition of grammar to the students in a transitional manner.

4

भारतीयज्ञानपरम्परायां पाणिनीयव्याकरणविद्यायाः सर्वसौलभ्येन प्रतिष्ठापनं प्रसिद्धीकरणञ्च ।

To make Panini grammar accessible and famous in the Indian knowledge System.

5

व्याकरणबोधमाध्यमेन भाषाकाठिन्यम् अपाकृत्य व्याकरणार्थं रुचेः जागरूकतायाश्च समुद्भावनम् ।

To create interest and awareness of language by overcoming its complexity through grammatical understanding.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

उद्देश्यम् Objectives

1

छात्राणां प्रतिभा-विकासः ।
Developing students' talents.

2

छात्रेषु शुद्धसंस्कृतसम्भाषणस्य क्षमताया विकासः ।
Enhancement of the ability among students to communicate through pure Sanskrit language.

3

शास्त्रार्थकौशलस्य अभिवृद्धिः ।
Enhancement of Shastrartha skills.

4

दुरुहग्रन्थानाम् अधिगमानुसन्धानयोर्दृष्टेः परिष्कारः ।
Development of learning and research vision of complex texts.

5

संस्कृतक्षेत्रे छात्राणां जीविकोपार्जनस्य अवसरोपलब्धिः ।
To provide a livelihood to students in the Sanskrit field.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

स्वीकृताः पाठ्यक्रमाः

Programmes Offered

Doctorate

- विद्यावरिधि: (Vidyavaridhi)– Doctor of Philosophy (Ph.D.)

M.Phil.

- विशिष्टाचार्यः (Master in Philosophy) (Till 2022)

PG

- आचार्यः/ M.A.

UG

- शास्त्री / B.A.

PG Diploma

- PG Diploma in Sanskrit Journalism

Diploma

- Diploma in One Year Sanskrit Vyakarana Prayogik Prashikshan Evam Smbhashan

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

विभिन्नेषु प्रस्तावितेषु कार्यक्रमेषु प्रवेशप्रक्रिया

Admission Process & Practices

विश्वविद्यालयः समये समये विश्वविद्यालयानुदानआयोगस्य (UGC) नियमविनियमानाम् अनुसारं कठोरं पारदर्शकं च प्रवेशप्रक्रियाम् अनुसरति। योग्यता-आधारित-चयनं सुनिश्चित्य राष्ट्रीय-स्तरीय-प्रवेश-परीक्षाणां (CUET) माध्यमेन विविध-स्नातक-स्नातकोत्तर-कार्यक्रम-प्रवेशाः क्रियन्ते।

The university follows a rigorous and transparent admission process in accordance with the rules and regulations prescribed by the University Grants Commission (UGC) from time to time. Admissions to various undergraduate and postgraduate programs are conducted through national-level entrance CUET examinations to ensure merit-based selection.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

विभिन्नेषु स्वीकृतेषु कार्यक्रमेषु प्रवेशप्रक्रिया

Admission Mode to Various Offered Programmes

प्रवेशविधयः

Modes of Admission:

विश्वविद्यालये निम्नलिखितप्रवेशपरीक्षाणां माध्यमेन छात्राणां प्रवेशो भवति ।

The university admits students through the following entrance examinations:

- साधारणविश्वविद्यालयप्रवेशपरीक्षा (CUET - UG) – स्नातककार्यक्रमेभ्यः राष्ट्रियपरीक्षणसंस्थायाः (NTA) आयोजिता।
Common University Entrance Test (CUET - UG) – Conducted by the National Testing Agency (NTA) for undergraduate programs.
- सामान्यविश्वविद्यालयप्रवेशपरीक्षा (CUET - PG) – स्नातकोत्तरप्रवेशार्थं एनटीएद्वारा आयोजिता।
Common University Entrance Test (CUET - PG) – Organized by NTA for postgraduate admissions.
- विद्यावारिधिप्रवेशपरीक्षा (NET/JRF) – शोधकार्यक्रमेषु विशेषप्रवेशपरीक्षा (Ph.D.)।
Vidyavaridhi Entrance Test (NET/JRF) – A specialized entrance exam for research programs (Ph.D.).

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

पाठ्यक्रमस्य पक्षाः Curriculum Aspects

Multiple Entry & Exit

- स्वेच्छानुसारं छात्राः प्रचलितपाठ्यक्रमस्य विविधविषयेषु प्रवेष्टुं निर्गन्तुञ्च शक्नुवन्ति ।

As per choice Students can enter and exit at different stages of the programmes various subjects.

- Choice Based

- स्वरुच्यनुसारं छात्रा वैकल्पिकविषयाणां चयनं कर्तुं शक्नुवन्ति ।

Depending on their interest, students can choose optional subjects.

- Credit based

- अध्ययनस्य मापनं सङ्कलनेन विधीयते, तच्च हस्तान्तरणीयं भवति।

The measurement of learning is prescribed by compilations, and are hand-over.

- Align with NEP-2020

- पाठ्यक्रमो राष्ट्रियशिक्षानीतिः -2020 इत्यनुसारं विकसितः ।

The curriculum was developed in accordance with the National Education Policy – 2020.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

मूल्याङ्कन प्रक्रिया Evaluation Process

Assessment & Evaluation Process is done through the following means

- **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्** **20 अङ्काः**
  - मौखिकाधारितम्
  - प्रदत्तकार्याधारितम् -
  - उपस्थित्याधारितम् -
- **Internal Assessment :** **20 Marks**
  - Viva Voce Based
  - Assignment Based
  - Attendance Based
- **सत्रीयमूल्याङ्कनम् -** **80 अङ्काः**
  - विश्वविद्यालयस्य परीक्षाप्रणाल्यनुसारम्।
  - विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य नियमानुसारं विश्वविद्यालये परीक्षाः समायोज्यन्ते।
- **Semester Assessment : 80 Marks**
  - As per University examination system
  - As per the norms of UGC, the examinations are conducted in the University.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

छात्रविवरणम्

Student's Detail

Programme/Year	2023-24	2022-23	2021-22	2020-21	2019-20
आचार्यः/ M.A.	19	19	19	20	15
शास्त्री/ शास्त्री (सम्मानितः)	100	89	93	99	81
विशिष्टाचार्यः	--	--	--	10	16
विद्यावरिधिः & Doctor of Philosophy (Ph.D.)	09	07	03	09	12
PG Diploma 1. One Year P.G. Diploma Sanskrit Bhasha Patrakarita	--	--	--	--	21
Diploma 1. One year Diploma in Sanskrit Vyakarana Prayogik Prashikshan Evam Sambhashan.	12	07	--	--	39
Total	140	122	115	138	184

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमस्य/पाठ्यक्रमस्य ख्यापनम्

Programme/ Courses Exposure

नियोजनीयताः

Employability

- अनुवादकः
Translator
- प्राशासनिकसेवा
As an Administrator
- भारतीयसेनायां धर्मगुरुः
As a Religious teacher (Dharma Guru) in Indian Army (JCO)
- पत्रकारिताशिक्षकः पत्रकारश्च
As a Teacher of journalism & as a Sanskrit Journalist
- अध्यापकः, प्राध्यापकश्चेत्यादयः
As a teacher, Professor, etc.
- भाषावैज्ञानिकः
As a Linguist

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमस्य/पाठ्यक्रमस्य ख्यापनम्

Programme/ Courses Exposure

उद्यमशीलता:

Entrepreneurship

- संस्कृतसम्भाषणशिविरां योजनमाध्यमेन संस्कृतप्रशिक्षकः
As a trainer of the Sanskrit Language by organising Camps for teaching Sanskrit.
- वर्तनीशोधकः
As a Proof Reader
- ग्रन्थविश्लेषकः
As a Text Analyzer
- विविधविभागेषु भाषाधिकारी
As a language officer in various departments.
- शब्दार्थनिर्णये परामर्शकः
As an Advisor regarding Words and their meanings.
- साधुशब्दोच्चारणे विशेषज्ञः
As a specialist in the correct pronunciation of words.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमस्य/पाठ्यक्रमस्य ख्यापनम्

Programme/ Courses Exposure

कौशलविकासः

Skill Development:

- भाषान्तरव्याकरणसंरचनार्थं सामग्रीनिर्माणम्
Material preparation to develop Grammar for other languages.
- भाषाप्रबोधाय सङ्गणकानां कृते सामग्रीनिर्माणम्
Creation of material for computers for language learning.
- भाषाप्रबोधाय विज्ञापननिर्माणं प्रस्तुतीकरणञ्च
Creation of advertisement and presentation for language learning.
- व्याकरणशास्त्रपाठ्यक्रमार्थम् ई- कन्टेन्टनिर्माणम्
To develop e-Content for the course designing of Vyakaranashastra.
- दुरुहप्राचीनग्रन्थानुवादः
Translation of complex ancient texts.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

पदविवरणम् Faculty Position

Post Name	Sanctioned	Filled	Vacant
आचार्यः Professor	01	01	00
सहाचार्यः Associate Professor	03	00	03
सहायकाचार्यः Assistant Professor	06	06	00
सहायकाचार्यः(अतिथिः) Guest Faculty	00	02	00

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

विभागाध्यक्षस्य शैक्षणिकविवरणम्

Head of Department Profile

Prof. RAMSALAHI DWIVEDI

DoJ: 07/07/2004

Teaching Exp.: 20 Years

01. Qualification

- विद्यावरीधि (पी.एच.डी.) नव्यव्याकरणम्
Vidyavaridhi (Ph.D.) - Navyavyakaranam
- आचार्य ()/MA - नव्यव्याकरणम्
Acharya (Navyavyakaranam)
- UGC NET (JRF or SRF) NET-73 Code

02. Participation in various Programmes

- TV/ Radio Talk – 01
- Seminar's/ Conferences – 25
- Workshop – 05

05. Awards

- Numbers– 03

03. Research Guidance

- Ph.D. Guided (Internal - Awarded) – 05
- Ph.D. Guided (External - Awarded) – 01
- Ph.D. Guided (Internal - on-going) – 08
- M.Phil. – 05

04. Publication Details

- Book Published – 02
- Editorial – 02
- Panchang Editorial – 03
- Research Papers – 18
- Article – 18

Faculty Profile

SN O.	Name of Faculty	Designation	Educational Qualification (PG & above PG Level)	Specialization	Teaching Experience (inYears)
1	Prof. Jaikant Singh Sharma	Professor	Acharya (Navya Vyakarana), Ph.D., NET	Sanskrit Grammar & Philoshophy Vishistadwait Vedanta	36
2	Prof. Sujata Tripathi	Professor	M.A. (Sanskrit), M.Phil., Ph.D., NET	Sanskrit Grammar	23
3	Prof. Ramsalahi Dwivedi	Professor & HOD	Acharya (Navya Vyakarana), Ph.D., NET	Sanskrit Grammar	20
4	Prof. Dayal Singh	Professor	M.A. (Sanskrit), Ph.D., NET	Sanskrit Grammar	20
5	Dr. Naresh Kumar Bairwa	Assistant Professor	Acharya (Navya Vyakarana), M.A. (Sanskrit), Ph.D. NET	Sanskrit Grammar, English literature , ICT & Computational linguistics	08
6	Dr. Dharampal Prajapat	Assistant Professor	Acharya (Navya Vyakarana), Ph.D., NET	Sanskrit Grammar & Poetry	05
7	Shri Naresh Kumar	Assistant Professor	Acharya (Navya Vyakarana), NET	Sanskrit Grammar	1.9

Faculty Profile

SNo.	Name of Faculty	Designation	Educational Qualification (PG & above PG Level)	Specialization	Teaching Experience (inYears)
8	Shri Dharamraj Niraula	Assistant Professor (Guest)	Acharya (Navya Vyakarana), NET JRF	Sanskrit Grammar	10 Months
9	Shri Pankaj Kumar Bhoi	Assistant Professor (Guest)	Acharya (Navya Vyakarana), NET JRF	Sanskrit Grammar	03 Months

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

अध्यापकानामुपलब्ध्यः Faculty Achievements

SNo.	Name of Achievements	Level			Total No.
		National	International	University	
1	Participation in Seminar/ Conference etc.	100	14	100	214
2	Paper Presentation in Seminar/ Conference etc.	75	14	75	164
3	Invited Talks/ Lecture in Seminar/ Conference/ Workshop etc.	100	12	120	232
4	Published Research Papers (UGC Care listed/ Peer Reviewed)	15	--	7	22
5	Published Research Papers	15		7	22
6	Books	03	--	--	03
7	Any other Achievements etc. (award or any other)	08	--	--	08

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

शोधनिर्देशनम्

Research Guidance

Research Guidance	Ongoing	Awarded
Post Doctoral (PDF)	NIL	01
Doctorate (Ph.D.)	24	25
M.Phil.	NIL	17 (Till 2022)
Total	24	43

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

आयोजितगतिविधीनां विवरणम्

Details of Activities Organised

SNo.	Title of Activity	No.	Level	Duration	No. of Resource Persons	No. of Participants (Online/Offline)
1	Seminars	18	National	2 days or 3 days	08	500
2	Conference	01	00	1 Day	04	120
3	Workshop	06	National	1, 7-8 Days	18	800
4	Special Lectures	02	National	1 Day	4	100
5	Any Others Activities (Vyakarana Parishad)	20	University	1 day	00	600

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

छात्राणाम् उपलब्धयः

Students Achievements

- छात्राः कनिष्ठशोधवृत्तिषु उत्तीर्णाः । सं. 23
JRF Qualified students. NO. 23
- राष्ट्रियपात्रतापरीक्षा उत्तीर्णाः । सं. 04
NET Qualified No. 04
- छात्रा विविधविभागेषु नियुक्ताः छात्राः ।
Many Students are selected in the various departments.
- अनेकछात्राणां विविधविश्वविद्यालयायोजितासु विविधस्पर्धासु पुरस्कारप्राप्तिः ।
Many Students got Prizes & Medals in the competitions conducted by various Universities.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

छात्राणाम् उपलब्धयः

Students Achievements

Students got Prizes & Medals in the various competitions.
Shastriya Spardha Competition 2019-2024

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

छात्राणाम् उपलब्धयः Students Achievements

Students got Prizes & Medals in the various competitions.
Shastrartha Competition 09-12/01/2020

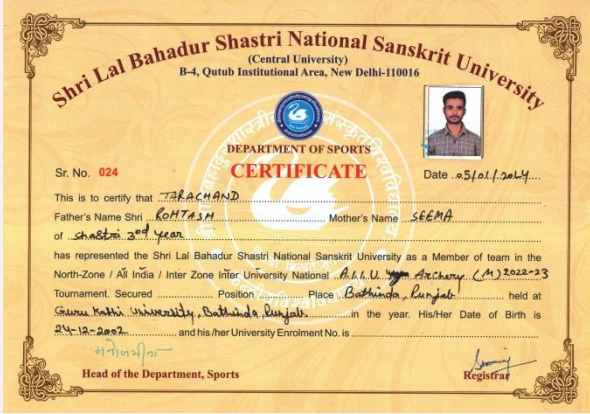
स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

छात्राणाम् उपलब्धयः Students Achievements

Students got Prizes & Medals in the various competitions.

Archery Competition 05-01-2024

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

गतिविधयः Glimpse of Events

विकसित 100 YEARS
भारत
अभियान
1947 TO 2047

Online Workshop on – “अम्बाकत्रीटीकालोके वाक्यपदीयस्थब्रह्मकाण्डस्य परिशीलनम्”

01-10/10/2020

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः नवदेहली

वाक्यपदीयब्रह्मकाण्डस्य दशदिवसीया स्वाध्यायकार्यशाला

सर्वे व्याकरणशास्त्रतत्त्वबुधसवः सहर्षं संसृज्यन्ते यत् श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयीयव्याकरणविभागे ०१.१०.२०२० दिनाङ्कादारभ्य १०.१०.२०२० पर्यन्तम् गुगलमीटमाध्यमेन अम्बाकत्रीटीकालोके वाक्यपदीयस्थब्रह्मकाण्डस्य परिशीलनम् इति विषयिणी (आनलाईन) दशदिवसीया स्वाध्यायकार्यशाला समायोज्यते। तत्र मुख्यवक्ता व्याकरणविभागस्याध्यक्षः प्रो.रामसलहीद्विवेदी भविता। ये भागं ग्रहीतुमिच्छन्ति <https://forms.gle/6Zs1KXx2KJ8S3t6i8> अनेन लिङ्कमाध्यमेन पञ्जीकरणं कुर्वन्तु।

उद्घाटनसत्रम् = ०१/१०/२०२० दिवा द्विवादने (2.00 PM)

विशिष्टातिथिः प्रो.ललितकुमारत्रिपाठी केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः (गङ्गानाथपूरिसरः)	अध्यक्षः प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः कुलपतिः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	मुख्यातिथिः प्रो.प्रेमकुमारशर्मा वेदवेदाङ्गसंस्थापकः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
विषयप्रस्तावना प्रो.जयकान्तसिंहशर्मा अध्यक्षः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	स्वागतभाषणम् प्रो.सुजातात्रिपाठी श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	कार्यशालाव्यवस्थापकः डॉ.नरेशकुमारबैरवा (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
धन्यवादज्ञापनम् डॉ.धर्मपालप्रजापतः (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	सहसंयोजकः/ सञ्चालकश्च डॉ.दयालसिंहपवारः (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	संयोजिका प्रो.सुजातात्रिपाठी (व्याकरणविभागाध्यक्षा) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

सम्पर्कसूत्राणि = 9205953089, 9871108690, 9873306806, 8826115461

विशेषनिधयः
१. व्याकरणविभागीयबोर्डप्रकाशनासुरक्षितनिबन्धार्थं २. प्रतिभापिम्बः ३. प्रमाणपत्रप्राप्तये सर्वैः कार्यशालासमाप्तिका प्रत्येतव्यम्। ४. कार्यशालायां विलम्बेन प्रवेशो न भविता। ५. पञ्जीकरणाय प्रवेशः स्वयमेव।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः) नवदेहली-110016

वाक्यपदीयब्रह्मकाण्डस्य दशदिवसव्यापिनी स्वाध्यायकार्यशाला

दिनाङ्कः- 10.10.2020

समापनसत्रम्

समयः - मध्याह्नः 3 वादने

विशिष्टातिथिः प्रो. बालशास्त्री व्यकरणविभागाध्यक्षः काशीहिन्दुविश्वविद्यालयः, वाराणसी	मुख्यातिथिः प्रो. प्रेमकुमारशर्मा वेदवेदाङ्गसंस्थापकः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	स्वागतभाषणम् प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा अध्यक्षः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
मुख्यातिथिः प्रो. प्रेमकुमारशर्मा वेदवेदाङ्गसंस्थापकः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	स्वागतभाषणम् प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा अध्यक्षः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	प्रतिवेदनम् प्रो. सुजातात्रिपाठी श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
मुख्यातिथिः प्रो. प्रेमकुमारशर्मा वेदवेदाङ्गसंस्थापकः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	स्वागतभाषणम् प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा अध्यक्षः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	प्रतिवेदनम् प्रो. सुजातात्रिपाठी श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

सहसंयोजकः/ सञ्चालकश्च
डॉ. दयालसिंहपवारः (सहायकाचार्यः)
श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

संयोजिका
प्रो. सुजातात्रिपाठी
(व्याकरणविभागाध्यक्षा)
श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः नवदेहली

वाक्यपदीयब्रह्मकाण्डस्य दशदिवसव्यापिनी स्वाध्यायकार्यशाला

समापनसमारोहः

दिनाङ्कः १०/१०/२०२० समयः = दिवा त्रिवादने (3.00 PM)

विशिष्टातिथिः प्रो. बालशास्त्री व्यकरणविभागाध्यक्षः काशीहिन्दुविश्वविद्यालयः, वाराणसी	अध्यक्षः प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः कुलपतिः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	मुख्यातिथिः प्रो. प्रेमकुमारशर्मा वेदवेदाङ्गसंस्थापकः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
स्वागतभाषणम् प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा अध्यक्षः श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	प्रतिवेदनम् प्रो. सुजातात्रिपाठी श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	धन्यवादज्ञापनम् डॉ. धर्मपालप्रजापतः (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
कार्यशालाव्यवस्थापकः डॉ. नरेशकुमारबैरवा (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	सहसंयोजकः/ सञ्चालकश्च डॉ. दयालसिंहपवारः (सहायकाचार्यः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः	संयोजिका प्रो. सुजातात्रिपाठी (व्याकरणविभागाध्यक्षा) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

गतिविधयः Glimpse of Events

Online Board of Studies Meeting for Curriculum

16-06-2021

क्रमांक	विषयः	पूर्णांकः (0-100)	क्रेडिट - 1
1.	सामान्यविषयः	20	1
2.	विशेषविषयः	20	1
3.	सांख्यिकीयविषयः	20	1
4.	विशेषविषयः	20	1
5.	अन्यविषयः	20	1

क्रमांक	विषयः	पूर्णांकः (0-100)	क्रेडिट - 1
1.	सामान्यविषयः	20	1
2.	विशेषविषयः	20	1
3.	सांख्यिकीयविषयः	20	1
4.	विशेषविषयः	20	1
5.	अन्यविषयः	20	1

क्रमांक	विषयः	पूर्णांकः (0-100)	क्रेडिट - 1
1.	सामान्यविषयः	20	1
2.	विशेषविषयः	20	1
3.	सांख्यिकीयविषयः	20	1
4.	विशेषविषयः	20	1
5.	अन्यविषयः	20	1

क्रमांक	विषयः	पूर्णांकः (0-100)	क्रेडिट - 1
1.	सामान्यविषयः	20	1
2.	विशेषविषयः	20	1
3.	सांख्यिकीयविषयः	20	1
4.	विशेषविषयः	20	1
5.	अन्यविषयः	20	1

क्रमांक	विषयः	पूर्णांकः (0-100)	क्रेडिट - 1
1.	सामान्यविषयः	20	1
2.	विशेषविषयः	20	1
3.	सांख्यिकीयविषयः	20	1
4.	विशेषविषयः	20	1
5.	अन्यविषयः	20	1

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Vyakarana Parishad 2020-2024

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Memorial Lecture series on

आचार्यरमाकान्तउपाध्याय स्मारकव्याख्यानमाला

10/03/2022

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)
'ए' ग्रेड (नैक)
बी-4, कुतुबसांख्यानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-110 016 (भारतम्)

वेदवेदाङ्गपीठान्तर्गतेन व्याकरणविभागेन समायोज्यमाना
(आचार्यरमाकान्त-उपाध्यायस्मारकव्याख्यानमाला)

मुख्यवक्त्री - प्रो. शशिप्रभाकुमारः (अध्यक्षा, (इण्डियन इन्स्टीट्यूट ऑफ एडवान्स स्टडीज, सोसाइटी, शिमला)

विषयः - दयानन्ददर्शनम्

स्थानम् - वाचस्पतिसभागारम्, सारस्वतसाधनासदनम्

अध्यक्षः
प्रो. मुरलीमनोहरपाठकः
कुलपतिः,
श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

दिनाङ्कः - 10/03/2022, समयः - अपराह्ने 2:30,

संयोजिका
प्रो. सुजातात्रिपाठी
(व्याकरणविभागाध्यक्षा)

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Memorial Lecture series on

पद्मश्री डॉ. मण्डनमिश्रस्मारकव्याख्यानमाला

15/03/2022

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Three days National Seminar 23-25/03/2022

One day National Seminar आगमपरिचर्चा 26/04/2022

One day National Seminar on भर्तृहरिसिद्धान्तविमर्शः 27/04/2022

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Three days National Seminar on

1. व्याकरणतन्त्रागमे शब्दविषयिणी अवधारणा, 2. महाभाष्यकाव्यशास्त्रयोः प्रयुक्तन्यायाः, 3. नागेशभट्टस्याभिनवसिद्धान्ताः
7-9/12/2022

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Cultural Programme – “मधुरञ्जनी” on Convocation

04/12/2023

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Himachal Diwas Programme

04/12/2023

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Seven days National Workshop on

वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायाः बौद्धार्थप्रकरणस्य विशिष्टमध्ययनम्

14-20/03/2024

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

विकसित ^{100 YEARS} भारत
अभियान
1947 TO 2047

Two days National Workshop on
भारतीयभाषा अनुवादशाला
21-22/03/2024

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

कार्यक्रमाणां दृश्यचित्राणि

Glimpse of Events

Farewell of Senior Students

12/05/2024

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

छात्राणां वृत्तिनियोजनम्

Students Placement

1.	प्रशिक्षितस्नातकाध्यापकाः /स्नातकोत्तराध्यापकाः - TGT/PGT -	16 16
2.	अतिथिसहायकाचार्याः - Guest Assistant Professor -	05 05
3.	सहायकाचार्याः - Assistant Professor -	07 07
4.	अन्यः - Other -	02 02

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

छात्राणां वृत्तिनियोजनम् Students Placement

विविधविभागेषु नियुक्ताः छात्राः ।

Students appointed in the various departments.

S.No.	Name	Designation	Year	Institute
1	Shri Satyendramani Tripathi	TGT	2019	Govt. of Uttar Pradesh
2	Dr. Badrinarayan Gautam	Assistant Professor	2019	Bajinath Pandey Aarsh Sanskrit College, Siwan, Bihar
3	Dr. Lata Arya	News Reader	2019	DD News, New Delhi
4	Dr. Swastinath Jha	Bank Manager	2020	PNB- Bank, Govt. of India
5	Dr. Santosh Kumar Upadhyaya	PGT	2021	Govt. of Uttarakhand
6	Dr. Raju Sharma	Assistant Professor	2020	Jawahar Smarak PG College, Maharaj Ganj, UP
7	Dr. Suryamani Bhandari	Assistant Professor	2023	CSU, New Delhi
8	Dr. Hemlata Arya	TGT	2020	KVS, Nadaun, Hamirpur
9	Dr. Manasranjan Pati	TGT	2021	KVS, Katak, Odisha

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

S.No.	Name	Designation	Year	Institute
10	Dr. Roop Lal Sharma	Assistant Professor (Guest)	2020	CSU, New Delhi
11	Dr. Chakrapani Pokhrel	Assistant Professor (Guest)	2019	Central University, Odisha
12	Dr. Vinod Kumar Jangir	TGT	2019	GBSSS, Tugalakabad, Delhi
13	Dr. M. Manoj Singh	Assistant Professor (Guest)	2021	Central University of Manipur
14	Dr. Vikas Chandra Baluni	PGT	2021	Govt. of Uttar Pradesh
15	Dr. Gyanchand	TGT	2021	Govt. of Delhi
16	Dr. Vijay Prakash	TGT	2021	Govt. of Uttarakhand
17	Dr. Omprakash	TGT	2021	Govt. of Bihar
18	Dr. Anil Kumar Dwivedi	Assistant Professor (Guest)	2022	Aadarsh Sanskrit College, Ambala Cant

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

S.No.	Name	Designation	Year	Institute
19	Dr. Swetank Bhardwaj	Assistant Professor	2022	Yuvrajdatt PG College, Lakhimpur Khiri, Uttar pPradesh
20	Dr. Mayank Pandey	Assistant Professor	2022	SSVV, Kanchipuram, Tamilnadu
21	Dr. Rohit Kumar	Assistant Professor	2022	Govt. of Himachal
22	Dr. Ashish Mishra	TGT	2020	KV, RK Puram, Delhi
23	Dr. Madhurkavi Acharya	PGT	2022	Ashram Schooling, Delhi
24	Shri Digvijayanath Mishra	TGT	2021	Shri Ram Rekha Singh Inter College, Urva Bajar, Gorakhpur
25	Dr. Preeti Rani	TGT	2021	Sarvodaya School, K-2, Mangol Puri, Delhi
26	Smt. Shilpi Upadhyay	TGT	2023	Govt. of MP
27	Dr. Shivam Kumar Upadhyay	TGT	2023	KV Uri, NHPC, Baramulla (J&K)
28	Anju Kumavat	TGT	2023	Govt. of Rajasthan
29	Shri Naresh Kumar	Assistant Professor	2023	SLBSNSU, New Delhi

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

शक्तिः

Strength

1. वैदुष्यसम्पन्नः सङ्कायः ।
Scholarly faculty.
2. श्रमशीलाः मेधाविनश्च छात्राः।
Laborious and meritorious students.
3. शोधोन्मुखी अभिवृत्तिः ।
Research oriented attitude.
4. विभागे पाठ्यक्रमद्वयं सञ्चाल्यते – प्राचीनव्याकरणं नव्यव्याकरणञ्च।
Two streams are taught in the department, both Prachin & Navya Vyakarana.
5. राष्ट्रियस्तरप्रतिस्पर्धासु छात्राणां सक्रियः सहभागः।
Students' active participation in the National level competition.
6. शोधविद्वांसः विश्वविद्यालयेषु विविधगोष्ठीषु, सम्मेलनेषु, कार्यशालासु च सक्रियरूपेण भागं गृह्णन्ति ।
Research Scholars actively participate in various seminars, conferences and workshops across the universities.
7. अन्तःशास्त्रीयमनुसन्धानम् ।
Focused on Interdisciplinary Research.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

दौर्बल्यम् Weakness

Weakness

1. भाषाप्रयोगशालाया अभावः ।
Lack of linguistic laboratory.
2. विभागीयपुस्तकालस्याभावः ।
Lack of departmental Library.
3. विभागे कर्मचारिकक्षस्याभावः ।
Lack of staff room in the department.
4. स्मार्ट बोर्ड इत्यादीनां सहायकसाधनानाम् अभावः।
Lack of Smart Board and other supporting equipment.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

अवसरः

Opportunities

- व्याकरणकोशः (विश्वकोशः) इत्यादीनां विविधसंस्थापक्षतः परियोजना प्राप्तिः।**
To get projects like Vyakaran Kosh (Encyclopaedia) from various funding agencies.
- दुर्लभग्रन्थानां प्रकाशनम्।**
To publish rare texts.
- दुर्लभग्रन्थानाम् अनुवादः।**
To translate rare texts.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

प्रत्याह्वानानि Challenges

1. छात्राणाम् आजीविकान्यूनता।
Insufficient employment of the students.
2. व्याकरणशास्त्रसिद्धान्तानां जनसामान्यं यावत्प्रापणम्।
To make the Paniniyan rules easily accessible to the people.
3. व्याकरणशास्त्रसम्बद्धपाण्डुलिपीनां प्राप्तौ काठिन्यम्।
Difficulty in getting manuscripts of Vyakarana Shastra.
4. शोधार्थिनां कृते अनुसन्धानक्षेत्रे राष्ट्रियपुस्तकालयस्याभावः ।
Lack of National library for Sanskrit research scholars.

स्वतन्त्रतायाः

अमृतमहोत्सवः

भावियोजनाः

Future Plans

- नागेशस्य ग्रन्थानां शब्दकोशविषये शोधपरियोजना (विश्वकोशः)।
Research projects on Shabdkosh on the texts of Nagesha (Encyclopaedia).
- अन्ताराष्ट्रियविश्वविद्यालयैः सह एमओयू।
MoU plans with International universities.
- विभागे अधिकाधिकवैदेशिकाः छात्राणां प्रवेशः।
More foreigner students in our department.
- भाषाप्रयोगशालायाः निर्माणम्।
Language lab in the department.
- सङ्गणकीयभाषाविज्ञानस्य स्थापना।
Establishment of Computational Linguistics.
- विविधवित्तपोषणसंस्थाभ्यः परियोजनाप्राप्तिः।
To get Projects various funding agencies.

स्वतन्त्रतायाः
अमृतमहोत्सवः

विकसित ^{100 YEARS} भारत
अभियान
1947 TO 2047

धन्यवादः
THANK YOU